

Notatki z kursu Testowanie oprogramowania

Małgorzata Dymek

2019/20, semestr zimowy

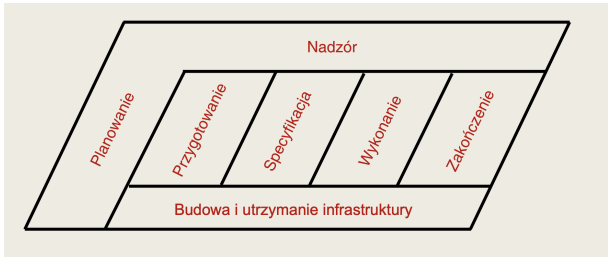
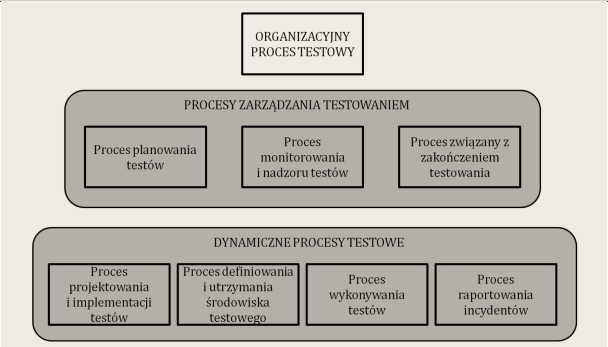
1 Wprowadzenie.

1.1 Definicje.

TESTOWANIE	
Definicja	Pojęcia
Definicja testowania jest niejednoznaczna: <ul style="list-style-type: none"> • Testowanie to wykonywanie oprogramowania z intencją wykrywania tkwiących w nim błędów. • Testowanie to krytyczne sprawdzanie, obserwacja i ewaluacja jakości oprogramowania. • Testowanie to proces analizowania fragmentu oprogramowania w celu wykrycia różnic pomiędzy istniejącymi a pożądanymi warunkami (czyli defektów) oraz w celu oceny cech tego fragmentu oprogramowania [IEEE].	Pomyłka - człowiek robi coś źle. Defekt (usterka, bug, fault) - statyczny defekt w kodzie (lub dokumentacji), skutek pomyłki człowieka. Błąd – nieprawidłowy stan wewnętrzny programu np. licznik pętli ustawiony na drugim zamiast pierwszym elemencie tablicy. Awaria (failure) – widoczne, nieprawidłowe działanie oprogramowania np. crash systemu, zwrócenie nieprawidłowego wyniku, komunikat o błędzie. Incydent – wydarzenie, które wymaga analizy Suita testowa - ????
7 uniwersalnych zasad testowania.	Normy i standardy związane z testowaniem
<ol style="list-style-type: none"> 1. Testowanie ujawnia usterki 2. Testowanie gruntowne jest niewykonalne 3. Wczesne testowanie 4. Kumulowanie się błędów 5. Paradoks pestycydów 6. Testowanie zależy od kontekstu 7. Mylne przekonanie o braku błędów	<ul style="list-style-type: none"> • IEEE 829 – dokumentacja testowa • IEEE 1008 – standard dla testowania jednostkowego • IEEE 1028 – standard dla przeglądów i audytów • ISO 9126 – model jakości (stara) • ISO/IEEE 25000 – model jakości (nowa) • ISO/IEEE 29119 – Software Testing Standard

Ewaluacja	
na początku	na końcu
Walidacja - dokonywana w celu potwierdzenia zgodności z założonymi celami użycia.	Weryfikacja - sprawdzająca, czy produkt danej fazy spełnia wymagania (zwykle techniczne) ustalone podczas poprzedniej fazy.
are we building the right thing?	are we building the thing right?
Testowanie to nie debugowanie	
Testowanie	Debugowanie
<ul style="list-style-type: none"> znajduje awarie sprawdza, czy usterka została poprawnie usunięta 	Na podstawie informacji o awarii: <ul style="list-style-type: none"> lokalizuje miejsce usterki powodującej tę awarię usuwa (naprawia) usterkę

2 Testowanie w cyklu życia.

Modele procesu testowego	
TMAP lifecycle model	ISO 29119
 <p>Proces jest generyczny, tzn. może być stosowany do wszystkich poziomów i typów testów. Każda faza dzieli się na określone czynności.</p>	

2.1 Poziomy testów.

Poziom testów określa **sposób** testowania ze względu na **postać** testowanego obiektu w kontekście cyklu życia (**co testujemy?**).

TESTY JEDNOSTKOWE	
Podstawa testów	wymagania na moduły, projekt szczegółowy, kod
Typowe obiekty	moduły, programy, funkcje, klasy, procedury

TESTY INTEGRACYJNE	
Podstawa testów	projekt systemu, architektura, przypadki użycia
Typowe obiekty	interfejsy, podsystemy, konfiguracje systemów

Strategie testów integracyjnych:

- top-down:** testujemy moduły "w dół", w kolejności w jakiej się wywołują
- bottom-up:** testujemy moduły od ostatniego wywoływanego

- **funkcjonalne:** testujemy wywołania wewnątrz funkcjonalności
- **sekwencja przeprowadzania transakcji**
- **big-bang:** wszystko integrowane i testowane naraz

TESTY SYSTEMOWE	
Podstawa testów	wymagania na system, przypadki użycia, specyfikacja funkcjonalna, raporty analizy ryzyka
Typowe obiekty	system, podręczniki użytkownika i operatora, konfiguracja systemu
TESTY AKCEPTACYJNE	
Podstawa testów	wymagania użytkownika, wymagania na system, przypadki użycia, procesy biznesowe, raporty analizy ryzyka
Typowe obiekty	Procesy biznesowe w pełni zintegrowanego systemu, procesy operacyjne i utrzymania systemu, procedury, raporty, dane konfiguracyjne

Typowe formy testów akceptacyjnych:

- **testy akceptacyjne użytkownika (UAT)** – sprawdzenie gotowości do użycia
- **testy operacyjne (OAT)** – akceptacja przez administratora systemu (testy backupu, przywracania systemu, zarządzania użytkownikami, utrzymania, migracji danych, bezpieczeństwa itp.)
- **testy akceptacyjne wymagane kontraktem/regulacjami**
- **testy alfa, beta (polowe)**
  - alfa: przeprowadzane u producenta, ale nie przez zespół deweloperski
  - beta: przeprowadzane u klienta przez klienta/potencjalnego użytkownika

2.2 Typy testów.

Typ testów to zbiór czynności testowych właściwych dla weryfikacji systemu w oparciu o konkretny powód lub cel testów (**jak testujemy?**).

Testowanie funkcjonalne	Testowanie нефункционалне
Funkcja wykonywana przez oprogramowanie - co system robi.	Нефункционална charakterystyka jakościowa wyrażalna ilościowo, np. niezawodność czy użyteczność - jak system działa.

Testowanie strukturalne	Retesty i testy regresji
<ul style="list-style-type: none"> • oparte na strukturze • zwykle wykonywane po testach czarnoskrzynkowych, aby sprawdzić stopień przetestowania i wyrazić go ilościowo (pokrycie) 	<p>Związany ze zmianą, tzn. potwierdzenie usunięcia defektów (retesty) oraz poszukiwanie niezamierzonych zmian (regresja) - związane ze zmianami</p> <ul style="list-style-type: none"> • regresja = zjawisko pogarszania się jakości systemu na skutek wprowadzanych w nim zmian • retest = przetestowanie naprawionego fragmentu systemu

2.3 Statyczne techniki testowania

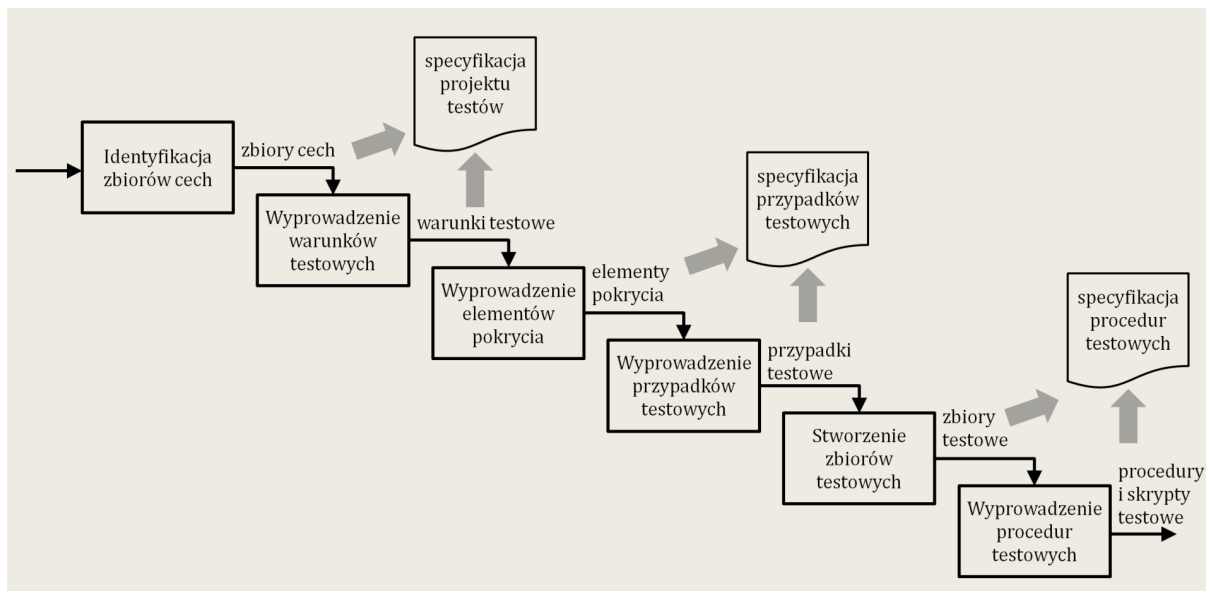
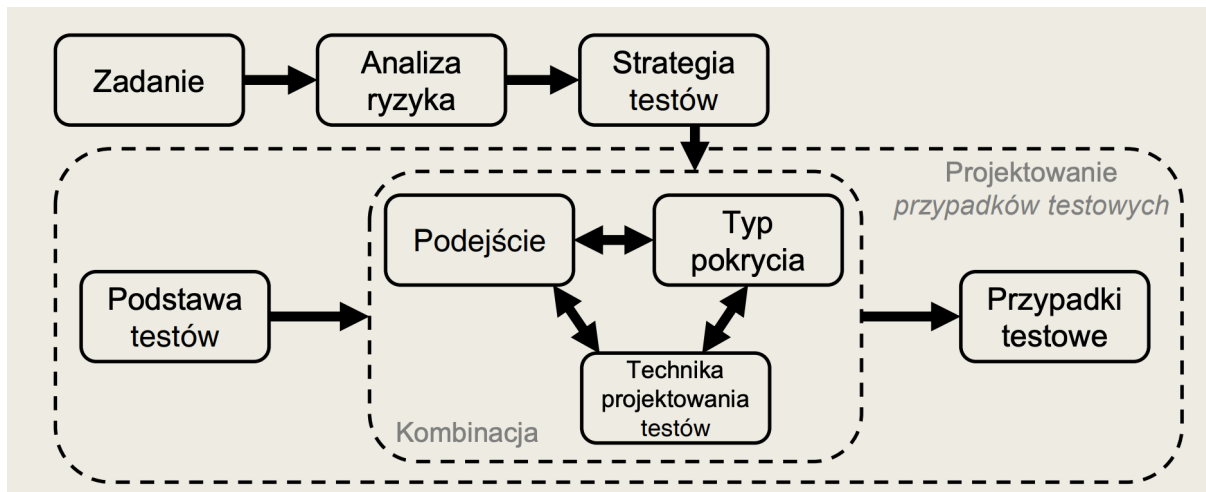
Ręczne sprawdzanie (**przeglądy**) i automatyczna analiza (**analiza statyczna**) kodu lub dokumentacji bez uruchamiania kodu, ale zwykle z użyciem narzędzi!

PRZEGŁĄDY	
Definicja	Korzyści z przeglądów
<ul style="list-style-type: none"> • Sposoby ręcznego testowania oprogramowania (np. kodu, dokumentacji) • Pozwalają wykryć defekty wcześniej w cyklu życia (np. w wymaganiach), • Aktywność manualna, ale może być wsparta narzędziami	<ul style="list-style-type: none"> • wczesne wykrycie i naprawa defektów • doskonalenie jakości tworzonego kodu • redukcja kosztu i czasu testów • mniej defektów (w późniejszych fazach) • ulepszenie komunikacji

Rodzaje przeglądów		
Typ przeglądu	Charakterystyka	Cel
nieformalny	brak formalnego procesu, może przybrać formę programowania w parach lub nieformalnej rozmowy	tani sposób na osiągnięcie niewielkich korzyści
przejrzenie	przewodzone przez autora; opcjonalne przygotowanie przed spotkaniem, opcjonalny raport z przeglądu	uczenie się, zrozumienie, znajdowanie usterek
techniczny	przeszkolony moderator, przygotowanie przed spotkaniem, zdefiniowany proces postępowania	podjęcie decyzji, ocena alternatyw, szukanie usterek, rozw. probl. technicznych
inspekcja	przeszkolony moderator, wyróżnione role i metryki, formalny proces, przygotowanie przed spotkaniem, formalny proces kontroli napraw	wyszukiwanie usterek

INSPEKCJE	
Proces	Role
<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie • Rozpoczęcie • Przygotowanie indywidualne • Kontrola/ocena/zapis wyników • Poprawki • Zakończenie	<ul style="list-style-type: none"> • kierownik • moderator • autor • przeglądający • protokolant

2.4 Projektowanie testów.

Warunek testowy (test condition) – element lub zdarzenie które może być sprawdzone przez jeden lub więcej przypadków testowych (np. funkcja, transakcja, atrybut jakościowy, element strukturalny).

Element pokrycia (coverage item) – element lub zdarzenie używane jako podstawa dla pokrycia testu (np. przejście w maszynie stanów, instrukcja kodu).

Przypadek testowy - generyczna struktura: warunki początkowe, działanie i wynik = wejście, przetwarzanie, wyjście.

3 Czarnoskrzynkowe techniki projektowania testów.

to procedury wywodzenia/wybierania przypadków testowych.

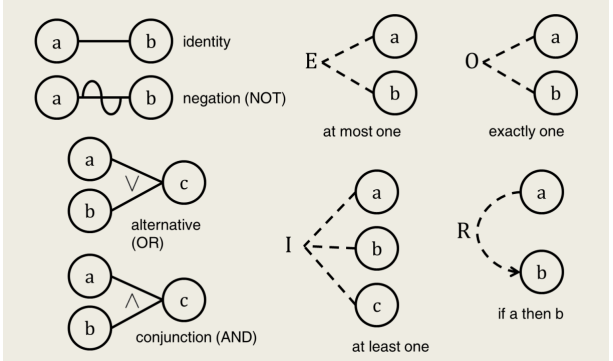
Technika	Element pokrycia
Podział na klasy równoważności	Klasa równoważności
Analiza wartości brzegowych	Wartości brzegowe
Drzewo klasyfikacji	Liść / kombinacja liści
Graf przyczynowo-skutkowy	Kombinacja przyczyn
Tablica decyzyjna	Kombinacja warunków
Testowanie maszyny stanowej	Przejście / sekwencja przejść
Graf przepływu sterowania	Ścieżka
CRUD	Cykl życia danej

Hipoteza błędu - każda technika projektowania testów zaprojektowana jest do wykrywania określonego typu awarii.

3.1 Techniki projektowania testów

oparte na specyfikacji	oparte na strukturze	oparte na doświadczeniu
<ul style="list-style-type: none"> • klasy równoważności • wartości brzegowe • tablice decyzyjne • grafy P-S • maszyna stanowa • drzewa klasyfikacji • przypadki użycia • testowanie losowe 	<ul style="list-style-type: none"> • pokrycie instrukcji • pokrycie decyzji • pokrycie warunków • pokrycie MC/DC • pokrycie przepływu danych • pokrycie pętli • pokrycie ścieżek • testowanie mutacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • testy eksploracyjne • zgadywanie błędów • ataki usterkowe • testy z listą kontrolną • testowanie ad hoc

Tablice decyzyjne	
Tablice decyzyjne <ul style="list-style-type: none"> • testowanie kombinacji warunków • pozwala na systematyczne sprawdzanie wszystkich kombinacji • ułatwia wykrywanie <ul style="list-style-type: none"> – brakującej specyfikacji – błędnej (sprzecznej) specyfikacji 	Minimalizacja tablicy - jeśli wszystkie kombinacje pewnych warunków dają te same akcje, możemy je scalać.

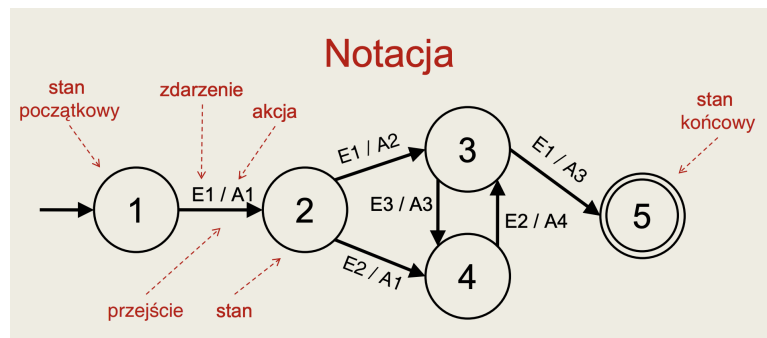
Grafy przyczynowo-skutkowe	
<ul style="list-style-type: none"> • stosowane w tych samych sytuacjach co tablice decyzyjne • graficzna reprezentacja zależności między przyczynami a skutkami • prosta transformacja na tablice decyzyjne 	

3.1.1 Model maszyny stanowej

Testowanie maszyny stanowej

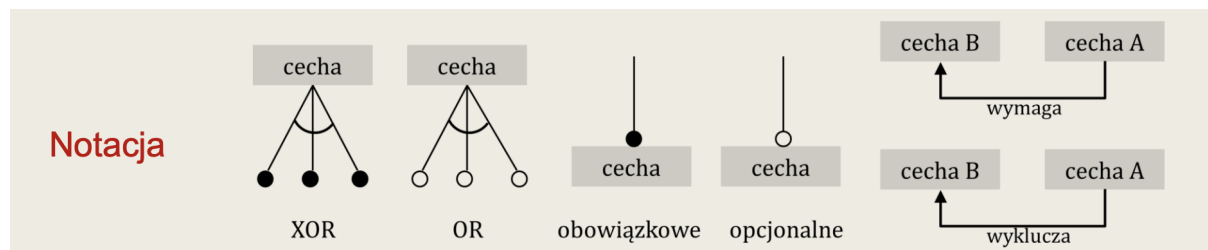
- reprezentacja możliwych stanów systemu i przejść między nimi
- metoda opisu dynamiki systemu

n-switch coverage - pokrycie przejść o **n** stanach pomiędzy stanem początkowym i końcowym. Żeby zidentyfikować pokrycie n-switchy zidentyfikuj wszystkie (n-1)-switche i ich rozszerzenia.

3.1.2 Drzewa klasyfikacji

- szczególna wersja metody **Category-Partition**
- graficzna reprezentacja systemu jako:
  - zestawu **cech**
  - ich **wartości**
  - ewentualnych **związków** między wartościami cech
- odmiana metody: **model cech** (ang. feature model)
- wykorzystywany jako model w podejściu SPL (Software Product Lines)
- wyprowadzanie testów wykorzystuje zwykle jedno z podejść kombinacyjnych

3.1.3 Testowanie kombinatoryczne

- stosowane gdy chcemy testować **kombinacje klas równoważności** różnych podziałów
- metody kombinatoryczne pozwalają na redukcję liczby testów

Pełne pokrycie kombinatoryczne = każda kombinacja klas wszystkich podziałów.

1-wise, Each Choice = każda klasa z każdego podziału ma być przetestowana przynajmniej raz. Liczba kombinacji = max ilości klas.

2-wise, Pairwise = każda para klas z dowolnych dwóch podziałów musi wystąpić przynajmniej raz. Minimalna liczba kombinacji jest NP-zupełna.

3.1.4 Testowanie losowe

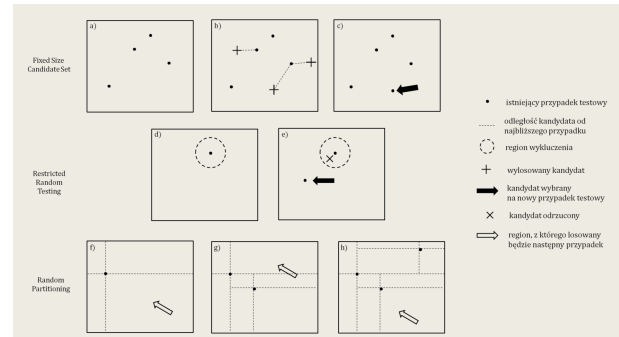
Cechy

- wymaga możliwości **losowego wyboru elementu dziedziny**
- może być przeprowadzane manualnie, ale **zwykle automatyczne**
- można stosować, gdy trudno modelować dziedzinę wejściową

Automatyzacja testowania losowego.

Pełna automatyzacja testowania losowego jest możliwa gdy:

- można **automatycznie losować dane wejściowe**
- można **automatycznie określać oczekiwane wyjście** lub automatycznie porównywać wyjście ze specyfikacją
  - istnieje wyrocznia (np. zewnętrzny, redundantny system)
  - interesuje nas tylko to, czy wykonanie zakończy się crashem
  - natura wyjścia sprawia łatwość weryfikacji (np. sortowanie)
  - łatwo wygenerować wejście z wyjścia (np. pierwiastek/potęga)

3.1.5 Testowanie oparte na use-case'ach

- przypadek użycia opisuje **interakcję użytkownika z systemem**
- zwykle **wysokopoziomowy**, w postaci przepływu „end-to-end”
- testowanie oparte na przypadkach użycia **sprawdza poprawność działania systemu dla przepływów**: głównego i alternatywnych

Generowanie przypadków użycia:

1. Dla każdego przypadku użycia wygeneruj **pełny zbiór scenariuszy**.
2. Dla każdego scenariusza zidentyfikuj **przynajmniej 1 przypadek testowy** i warunki umożliwiające jego wykonanie.
3. Dla każdego przypadku testowego zidentyfikuj **dane**, dla których można przeprowadzić test.

3.1.6 Testowanie CRUD

- CRUD = **Create, Read, Update, Delete**
- metoda testowania **cyklu życia danych** (encji)
- cykl życia reprezentowany przy pomocy tzw. **macierzy CRUD**
  - wiersze = funkcje, kolumny = encje, przecięcie = operacja
  - dla każdej funkcji sprawdzamy które encje są wykorzystywane
  - a następnie, które akcje (C, R, U, D) są na nich przeprowadzane
- dwa rodzaje testów
  - **sprawdzanie kompletności (statyczny)**
    - * sprawdzenie, czy dla każdej encji występują wszystkie 4 operacje
    - * brak jakiegokolwiek działania niekoniecznie oznacza błąd w systemie, ale powód tego braku powinien zostać wyjaśniony

– sprawdzanie spójności (dynamiczny)

- * sprawdza **integrację różnych funkcji**
- * przypadki testowe konstruujemy zadając cały cykl życia encji:
- * każdy przypadek testowy zaczyna się od C i przechodzi do wszystkich możliwych U, kończąc na D; jeśli jest więcej możliwości C i D, tworzy się dodatkowe przypadki
- * po każdej akcji (C, U, D) występuje jedno lub kilka R – to sprawdza, czy encja została poprawnie przetworzona i jest użyteczna dla innych funkcji
- * dla każdej encji, wszystkie wystąpienia akcji (C, R, U i D) we wszystkich funkcjach powinny zostać pokryte przez przypadki testowe

4 Białoskrzynkowe techniki projektowania testów.

Testowanie oparte na **strukturze** oprogramowania lub systemu, np.:

Poziom testów	Przykład struktury
testy modułowe	kod: instrukcje, decyzje, rozgałęzienia, ścieżki
testy integracyjne	drzewo wywołań
testy systemowe	struktura menu, proces biznesowy, struktura strony www

Przykładowe metody **wizualizacji** struktury:

- **graf przepływu sterowania** (CFG, Control Flow Graph) lub danych
- **model procesu biznesowego** w BPML
- **diagram aktywności** (czynności) w UML

W technikach białoskrzynkowych przypadki testowe projektuje się tak, by pokrywały określone elementy modelu (krawędzie, decyzje, ścieżki itp.)

Pokrycie (dla metod białoskrzynkowych) sprawdza jakość testów czarnoskrzynkowych; następnie techniki białoskrzynkowe dostarczają testów w celu zwiększenia tego pokrycia

4.1 Pokrycia grafowe

POKRYCIA

Syntaktyczne	"teoretyczne", wszystkie ścieżki grafu ignorując logikę poszczególnych węzłów.
Semantyczne	uwzględniające tę logikę.

Graf przepływu sterowania	Graf przepływu danych
<ul style="list-style-type: none"> • CFG - Control Flow Graph • graficzna reprezentacja przepływu sterowania (graf skierowany) <ul style="list-style-type: none"> – wierzchołki = bloki bazowe – krawędzie = przejścia między blokami • blok bazowy = sekwencja instrukcji taka, że jeśli wykona się pierwsza z nich, wszystkie pozostałe w obrębie bloku wykonają się również 	<ul style="list-style-type: none"> • oparty na grafie przepływ sterowania • zawiera informacje o operacjach na zmiennych • możliwe operacje: <ul style="list-style-type: none"> – d (definition, definicja) – miejsce definiowania zmiennej – u (use, użycie) – miejsce użycia zmiennej – k (kill, zabicie) – miejsce usunięcia zmiennej z pamięci <p>Dla każdego węzła B definiujemy zbiory $d(B)$, $u(B)$, $k(B)$ zawierające zmienne definiowane, używane lub zabijane w danym węźle.</p>

4.1.1 Pokrycie instrukcyjne

Cechy:

- elementy pokrycia: **instrukcje** kodu
- kryterium pokrycia instrukcyjnego: każda linia kodu jest wykonana przynajmniej raz w jakimś teście
- osiągnięcie 100% pokrycia jest często **nieosiągalne**

Problemy praktyczne:

- jak definiować linię kodu? (linia fizyczna? wykonywalna?)
- czy rozważać pojedyncze instrukcje, czy bloki bazowe?
  - to wpływa na metryki pokrycia

4.1.2 Pokrycie krawędziowe (branch testing)

- inna nazwa: **pokrycie przejść** między instrukcjami
- z punktu widzenia struktury, wymagane jest przejście po każdej **krawędzi CFG**, czyli testowany jest każdy **przepływ sterowania**
- **suita testowa spełniająca 100% pokrycia instrukcji nie musi spełniać 100% przejść między instrukcjami!**
- Przy założeniu, że CFG ma co najmniej 1 krawędź, **pokrycie krawędziowe subsumuje pokrycie instrukcyjne, nie na odwrót.**

4.1.3 Pełne pokrycie ścieżek

- możliwe, gdy **nie ma pętli** lub liczba iteracji wszystkich pętli jest **ograniczona** z góry (rozsądną wartością)
- najczęstszy przypadek: **diagramy przepływu procesów**
- nawet dla kodu bez pętli liczba wszystkich ścieżek może **rosnąć wykładniczo** względem punktów decyzyjnych
- **zbiór ścieżek liniowo niezależnych** to odpowiednik **bazy przestrzeni wektorowej**.
- **złożoność cyklomatyczna CFG** - liczba ścieżek liniowo niezależnych.
- **algorytm wyznaczania ścieżek liniowo niezależnych**
  - wychodzimy od prostej ścieżki
  - jedna decyzja zmieniana w porównaniu z poprzednią ścieżką
  - po zmianie, będąc w węźle już kiedyś odwiedzionym, kontynuujemy wędrówkę wzdłuż tamtej ścieżki, (staramy się zmienić tak mało, jak to możliwe, w porównaniu z poprzednimi ścieżkami)
  - zwykle pętle iterujemy max. raz

4.1.4 Pokrycie przepływu danych

Wierzchołki: p,n; Zmienne: v.

Kryteria pokrycia przepływu danych:

- **All-defs:** $\forall n : v \in \text{def}(n)$ zbiór testów zawiera przynajmniej jedną du-ścieżkę ze zbioru $\text{du}(n, v)$
- **All-uses:** $\forall (n, m) : v \in \text{def}(n)$ and $v \in \text{use}(m)$ zbiór testów zawiera przynajmniej jedną du-ścieżkę ze zbioru $\text{du}(n, m, v)$
- **All-du-paths:** $\forall n \forall v : v \in \text{def}(n)$ zbiór testów zawiera wszystkie du-ścieżki ze zbioru $\text{du}(n, v)$

Ścieżka $p = (p_1, \dots, p_n)$ jest **def-czysta** ze względu na zmienną v , jeśli v nie jest definiowana w żadnym węźle ścieżki poza p_1 .

Ścieżka $p = (p_1, \dots, p_n)$ jest **du-ścieżką** ze względu na zmienną v , jeśli:

1. jest def-czysta ze względu na v
2. $v \in \text{def}(p_1)$
3. $v \in \text{use}(p_n)$

$\text{du}(n, v)$ - zbiór wszystkich du-ścieżek ze względu na v rozpoczynających się w n

$\text{du}(n, m, v)$ - zbiór wszystkich du-ścieżek ze względu na v rozpoczynających się w n i kończących w m

4.1.5 Pokrycie pętli

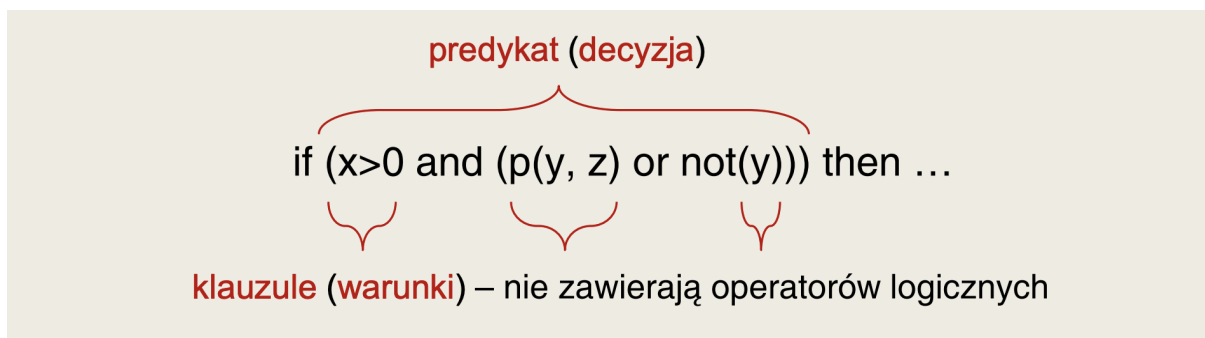
Co testujemy w przypadku pętli?

- problemy w **inicjalizowaniu** pętli (np. „błąd o jeden” w iteratorze)
- problemy z niezainicjalizowanymi zmiennymi (poprzez jednokrotne wykonanie pętli)
- problemy z **powtarzaniem instrukcji** zawartych w pętli
- kwestie związane z **wydajnością**/zasobami

Problemy z testowaniem pętli

- istnienie pętli = **nieskończona liczba ścieżek** do przetestowania
- pętle zagnieżdżone = jeszcze większy problem
- defekty w pętlach są często **trudne do wykrycia**
- jak testować pętle? istnieją różne kryteria i podejścia

4.2 Pokrycia logiczne

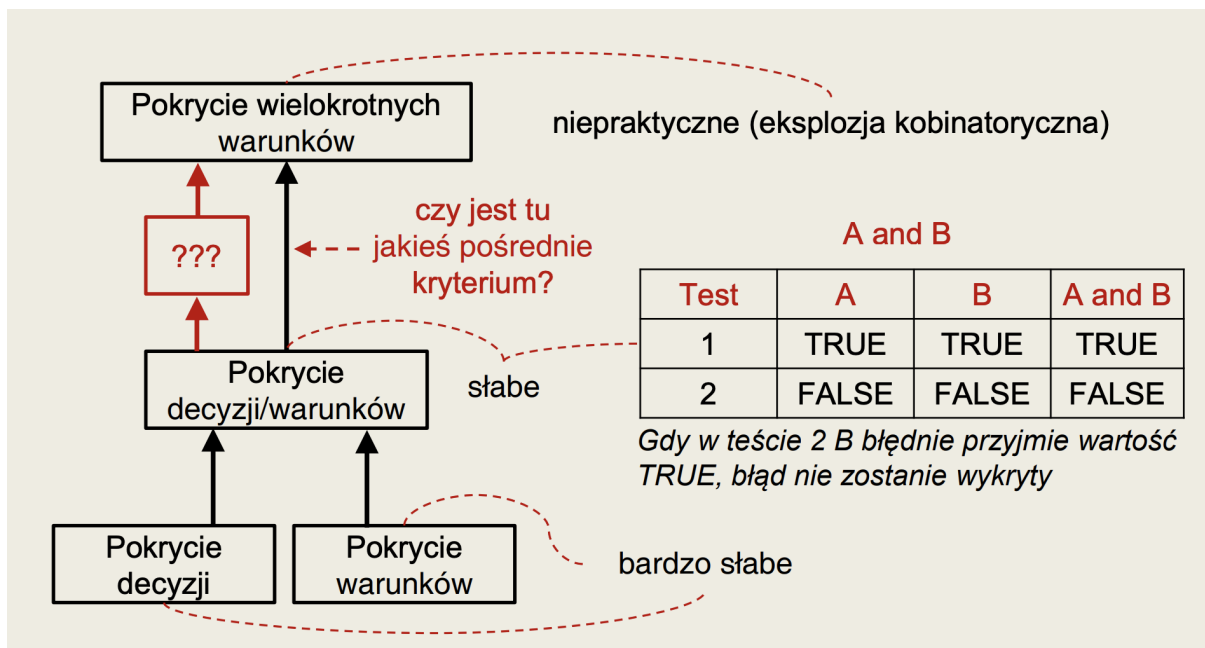
Problemy związane z pokryciem logicznym

- **Problem sterowania** - jakie wartości x, y, z zadać, aby program wykonał się dokładnie taką ścieżką, jaką chcemy? Istnieją metody pomagające w tym, np. wykonanie symboliczne kodu (np. KLEE).
- **Problem zwarcia** - zwarcie to optymalizacja kompilatora pozwalająca szybciej ewaluować formuły logiczne (leniwa ewaluacja).

4.2.1 Podstawowe kryteria

- **Testowanie decyzji**
  - rozważa decyzję jako niepodzielną całość
  - każda **decyzja** musi **przynajmniej raz** przyjąć wartość TRUE i przynajmniej raz FALSE.
  - praktycznie tożsame z **pokryciem krawędzi**.

- **Testowanie warunków**
  - rozważa **sposób ewaluacji decyzji**
  - **każdy warunek** musi **przynajmniej raz** przyjąć wartość TRUE i przynajmniej raz wartość FALSE
- **Testowanie wielokrotnych warunków**
  - wymaga przetestowania **wszystkich możliwych kombinacji** wartości logicznych **warunków** tworzących decyzję
  - wada: liczba testów jest wykładnicza względem liczby różnych warunków: dla N warunków musi być 2^N testów
  - jeśli zachodzi **zwarcie**, liczba rzeczywistych testów może być zazwyczaj zredukowana.

4.2.2 Kryterium MC/DC

- słabsze niż wielokrotne warunki, ale silniejsze od warunków/decyzji
- dla N warunków wymaga zazwyczaj $N+1$ testów (a więc liniowo)
- wymaga dostarczenia takich testów, by **każdy warunek pokazywał niezależnie swój wpływ na zmianę warunku logicznego decyzji**, tzn. dla każdego warunku W w decyzji D muszą istnieć 2 testy:
  - W jest TRUE w jednym z nich i FALSE w drugim
  - D jest TRUE w jednym z nich i FALSE w drugim
  - wartości logiczne pozostałych warunków w tych dwóch testach nie zmieniają się
- warunek W dla tych dwóch testów nazywany jest **klauzulą aktywną**, a pozostałe warunki – **klauzulami pobocznymi**
- **Jak uczynić klauzulę aktywną?**
  - niech D zawiera warunek A; chcemy, by A była klauzulą aktywną
  - aby znaleźć wartości pozostałych warunków tak, by zmiana A wpływała na zmianę D, obliczamy $D[A=TRUE] \text{ xor } D[A=FALSE]$

- wszystkie wartości logiczne dla pozostałych warunków, które spełniają powyższą formułę są dobrymi kandydatami

Krok 1 – klauzule aktywne

(A and B) or C	1	0
A	1 • •	0 • •
B	• 1 •	• 0 •
C	• • 1	• • 0

Krok 2 – klauzule poboczne

(A and B) or C	1	0
A	1 1 0	0 1 0
B	1 1 0	1 0 0
C	1 0 1	1 0 0

Krok 3 – usunięcie powtórzeń

(A and B) or C	1	0
A	1 1 0	0 1 0
B	~~1 1 0~~	1 0 0
C	1 0 1	~~1 0 0~~

Wynik: suita testowa

TEST	A	B	C
1	TRUE	TRUE	FALSE
2	FALSE	TRUE	FALSE
3	TRUE	FALSE	FALSE
4	TRUE	FALSE	TRUE

Zalety

- **dobre kryterium pośrednie**
- popularne w środowisku producentów awioniki (standard DO-178C)
- **subsumuje pokrycie warunków/decyzji**, jednocześnie wymagając tylko **liniowej** względem liczby klauzul liczby testów
- dobra w znajdowaniu defektów takich jak:
  - brakujący warunek, który powinien być obecny
  - AND błędnie zaimplementowany jako OR i vice versa
  - błędnie zaimplementowany operator relacyjny, np. < zamiast >
- idea metody: **wykryje błąd**, gdy nastąpi **błędne wartościowanie jednego** (dowolnego!) z **warunków** decyzji

Wady

- **problematyczne**, jeśli występują tzw. **termy powiązane**
  - może się nie dać spełnić warunku MC/DC
  - np. dla $D = (A \text{ or } B) \text{ and } (\text{not } A)$ termy A i (not A) są powiązane
  - żadna wartość B nie pozwala A być klauzulą aktywną
- możliwe rozwiązania:
  - wymagać kryterium MC/DC jedynie dla termów niepowiązanych
  - analizować każdą decyzję zawierającą termy powiązane przypadek po przypadku
- **problem zwarcia** (short-circuiting) może uniemożliwić osiągnięcie odpowiedniego pokrycia MC/DC
- **bardziej skomplikowane** niż słabsze kryteria
  - na szczęście można **znajdować testy automatycznie!**

5 Pozostałe techniki testowania.

5.1 Testowanie eksploracyjne

- Każde podejście do testów jest w jakimś stopniu eksploracyjne.
- Efektywność techniki zależy od stopnia posiadanych umiejętności.
- W eksploracji można używać formalnych technik projektowania testów!

Idea:

1. Pobieżna **eksploracja** systemu jako całości
2. **Sprawdzenie** modułów
3. Szczegółowa **analiza** dwóch rzeczy w jednym z modułów
4. Pogłębiona **analiza zagadnienia**

Forma działania: przez określony **czas**, **tester** wchodzi w interakcję z **produktem**, aby wypełnić testerską **misję** i **zaraportować** wyniki.

Przeprowadzane w **sesjach**, często z użyciem **karty testów** (test charter):

- np "zidentyfikuj i sprawdź wszystkie stwierdzenia z podręcznika użytkownika", "sprawdź GUI pod kątem zgodności ze standardem Windows".
- **nie jest bardzo precyzyjna** – adresatem jest **tester dobrze znający system**, środowisko, słownictwo itp.
- daje **swobodę** i **nie narzuca** konkretnych **rozwiązań** i podejść – wiele zależy od samego testera.

Kiedy używać testowania eksploracyjnego?

Zwykle zawsze, gdy nie wiadomo jaki ma być następny test.

- gdy trzeba dać szybką informację zwrotną o nowym produkcie/cesze
- gdy trzeba szybko nauczyć się nowego produktu
- gdy użyto planowego testowania i szukamy różnorodności w testach
- gdy chcemy znaleźć najważniejszy defekt w najkrótszym czasie
- gdy chcemy sprawdzić pracę innego testera przez niezależną analizę
- gdy chcemy zbadać i wyizolować konkretny defekt
- gdy chcemy określić poziom konkretnego ryzyka w celu oceny zastosowania planowanego testowania w tym obszarze

5.2 Pomniejsze techniki

Zgadywanie błędów	Testowanie oparte na listach kontrolnych
<ul style="list-style-type: none"> • czasem utożsamiane z testowaniem ad-hoc • technika niebazująca na żadnym systematycznym podejściu czy technice • opiera się na doświadczeniu testera w testowaniu	<ul style="list-style-type: none"> • tester korzysta z wysokopoziomowej listy elementów do zanalizowania, sprawdzenia lub zapamiętania • modelowa lista kontrolna może dotyczyć różnych aspektów, np.:<ul style="list-style-type: none"> – charakterystyk jakościowych – standardów GUI – kluczowych operacji – standardów kodowania
Ataki usterkowe	Techniki oparte na modelach defektów
<ul style="list-style-type: none"> • idea: atak na oprogramowanie przez jego interfejs: użytkowy (GUI, API) lub systemowy (system plikowy, interfejs bazodanowy, interfejs OS)	<ul style="list-style-type: none"> • taksonomia defektów to system (hierarchicznych) kategorii stworzony jako pomoc w klasyfikowaniu defektów

5.3 Testowanie mutacyjne

- metoda **oparta na składni**
- można ją zaklasyfikować jako **białoskrzynkową**
- uważana za jedną z **najmocniejszych** technik testowania
- bezpośrednio **testuje testy**, nie program
- **mutant** = zmodyfikowany, kompilowalny kod
- **idea: każdy mutant powinien zostać zabity** przez przynajmniej 1 test
- **pokrycie mutacyjne** = $\frac{\#zabitych\ mutantów}{\#mutantów}$

Zalety

- **wysoce zautomatyzowany** proces, wsparcie narzędziowe
- **tani** we wdrożeniu
- jedna z **najefektywniejszych** technik testowania

Wady

- **wymaga wielu zasobów, czasochłonny**
- efektywność zależy od doboru operatorów mutacyjnych
- problem **mutantów równoważnych** = mających ten sam efekt, np. `!= i <` w warunku pętli

5.4 Analiza statyczna

Cechy analizy statycznej

- **wczesne wykrywanie** defektów
- identyfikacja defektów trudnych do wykrycia w testach
- **wykrywanie zależności i niespójności** w modelach oprogramowania
- zwiększenie **pielęgnowalności** kodu
- **zapobieganie defektom**

Typowe defekty wykrywane przez analizę statyczną

- odwołania do niezainicjalizowanej zmiennej
- niespójne interfejsy,
- niewykorzystane zmienne,
- martwy kod,
- brakująca lub błędna logika,
- zbyt skomplikowane instrukcje,
- naruszenie standardów kodowania,
- słabe punkty zabezpieczeń,
- naruszenie reguł modelowania, itp.

5.4.1 Techniki analizy statycznej

- **Analiza złożoności**

Złożoność cyklomatyczna (CC, McCabe cyclomatic complexity) to miara stopnia **skomplikowania struktury kodu**.

Metody (równoważne) obliczenia CC:

1. $CC = \max \text{liczba ścieżek liniowo niezależnych}$
2. $CC = E - N + 2$
3. $CC = \text{liczba zamkniętych obszarów CFG} + 1$
4. $CC = \text{liczba decyzji w CFG} + 1$ (switch z $n > 2$ liczony jako $n-1$ decyzji)

Generalnie, im mniejsza wartość CC, tym lepiej.

- **Parsowanie kodu** - analiza błędów poprawnych syntaktycznie.

- **Analiza przepływu danych**, np:

- przypisanie nieprawidłowej wartości do zmiennej (typy)
- użycie zmiennej przed jej zdefiniowaniem
- użycie usuniętej uprzednio zmiennej
- redefiniowanie zmiennej przed jej użyciem

- **Graf wywołań**

- **Graf skierowany**, w którym:

- * **wierzchołki** = jednostki oprogramowania (np. moduły, funkcje itp.)
- * **krawędzie** = komunikacja między jednostkami (np. wywołanie)

- **Służy do do:**

- * określenia kolejności testów integracyjnych
- * dolnego oszacowania na liczbę testów integracyjnych

- **W testach integracyjnych** chcemy określić ich kolejność tak, aby:

- * nie budować zbyt wielu namiastek/sterowników
- * gdy nastąpi awaria, łatwo będzie zidentyfikować miejsce defektu
- * będziemy testować rzeczywiste interakcje (np. faktyczne wywołania)

5.5 Analiza dynamiczna

- wykorzystywana do **wykrywania awarii**, gdzie symptomy mogą nie być natychmiastowo widoczne
- analiza dynamiczna **działa na uruchomionym programie/systemie**

5.5.1 Przykładowe techniki analizy dynamicznej

- **wykrywanie wycieków pamięci**
  - symptomy: stopniowe pogarszanie się wydajności aplikacji
- **wykrywanie dzikich wskaźników**
- **analiza wydajności**
  - narzędzia mogą pomóc wykryć **wąskie gardła** wydajności
  - np. informacja o **ilości wywołań** modułu podczas wykonania
  - często wywoływane moduły to kandydaci do usprawnienia wydajności
  - połączona informacja o dynamicznym zachowaniu systemu i o grafach wywołań pozwala testerowi zidentyfikować moduły mogące być kandydatami na szczegółowe testowanie
- **analiza zachowania sieci**
- **analiza aplikacji przy użyciu profilera**

6 Testowanie нефunkcjonalne.

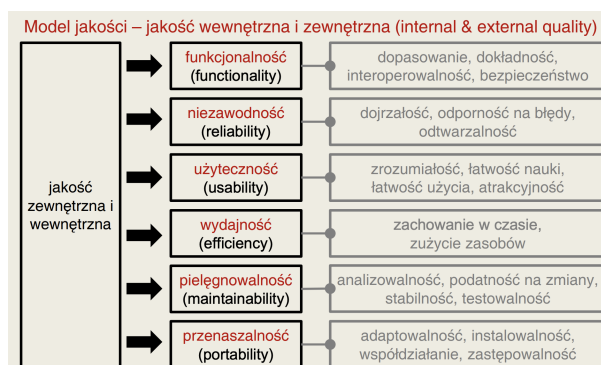
6.1 Jakość oprogramowania

Jakości jest pojęciem **niejednoznacznym** i **wielowymiarowym**.

Różne spojrzenia wg Garvina:

- jakość oparta na **produkcie** (np. charakterystyki jakościowe)
- jakość oparta na **użytkowniku** (funkcjonalność, fitness for use)
- jakość oparta na **wytwarzaniu** (jakość „techniczna” procesu)
- jakość oparta na **wartości** (czas vs. wysiłek vs. koszt)
- jakość **transcendentna** (nieoperacyjna, trudno mierzalna, np. „grywalność” gry komputerowej)

6.1.1 Model jakości ISO 9126

6.1.2 Model jakości ISO/IEEE 25000

6.1.3 Niezawodność

Niezawodność - zdolność oprogramowania do **bezbłędnego działania** przez określony czas lub przez określoną liczbę operacji. Testy niezawodności wykorzystują **profile operacyjne**.

Cechy niezawodności:

- **dojrzałość** (zdolność do bezawaryjnego działania przy występowaniu usterek)
- **tolerancja na błędy** (np. obsługa wyjątków)
- **odtwarzalność** (zdolność działania po awarii)

6.1.4 Bezpieczeństwo

- Bezpieczeństwo to zbiór atrybutów oprogramowania umożliwiający **ochronę przed nieautoryzowanym dostępem** do programu i danych
- **OWASP (Open Web Application Security Project)** - obszerna baza zasobów dot. bezpieczeństwa webowego, np.:
  - baza ataków
  - baza książek i innych materiałów o bezpieczeństwie
  - portal społecznościowy
  - projekty związane z bezpieczeństwem
  - dokumentacja, modele
- **SAMM (Software Assurance Maturity Model)** - model pozwalający organizacji zdefiniować i wdrożyć strategię dla zapewnienia bezpieczeństwa, dopasowaną do określonych ryzyk

6.1.5 Użyteczność

- Użyteczność to **zdolność systemu do bycia zrozumiałym, łatwym do nauczenia i użycia**.
- Testowanie skupia się na **użytkownikach**.
- **Efekty** testowania obserwowane na **prawdziwych, końcowych użytkownikach**, a nie testerach

Podcharakterystyki

- **Zrozumiałość** - jak łatwo zrozumieć co program robi i dlaczego mielibyśmy go używać?
- **Łatwość nauki** - łatwość zrozumienia jak program działa
- **Łatwość obsługi** - czy obsługa programu jest intuicyjna?
- **Atrakcyjność** - czy użytkownik chętnie używa programu?

Metryki

Testowanie użyteczności jest ukierunkowane na pomiar:

- **efektywności**
  - np. stopień osiągnięcia przez użytkownika celów, z określoną dokładnością
- **wydajności**
  - ilość zasobów zużytych
- **satysfakcji** klienta z użytkowania produktu

TESTOWANIE UŻYTECZNOŚCI

Proces	
Formatywne testowanie użyteczności - przeprowadzane iteracyjnie w kolejnych fazach projektowania i prototypowania.	Całościowe testowanie użyteczności - przeprowadzane po implementacji .

Rodzaje	
Formalne testowanie użyteczności - często wymaga uprzedniego przygotowania rzeczywistych lub reprezentatywnych użytkowników (dostarczenie scenariuszy zadań, instrukcji)	Nieformalne testowanie użyteczności - pozwala użytkownikowi eksperymentować z oprogramowaniem, aby obserwatorzy ocenili jak trudna dla użytkownika jest praca z systemem

Walidacja
powinna być przeprowadzona w warunkach tak bliskich rzeczywistym warunkom użytkowania oprogramowania, jak to tylko możliwe, np. w laboratorium użyteczności .

Wytyczne (guidelines)
są stosowane aby uzyskać spójne podejście do wykrywania i raportowania defektów użyteczności na wszystkich etapach cyklu życia.

Specyfikacja	
<ul style="list-style-type: none"> • Inspekcja, ewaluacja, lub przegląd <ul style="list-style-type: none"> – Wymagania i specyfikacja. – Heurystyczna ocena projektu GUI • Weryfikacja i walidacja bieżącej implementacji <ul style="list-style-type: none"> – Weryfikacja przy pomocy przypadków testowych cech użyteczności zdefiniowanych w wymaganiach – Walidacja przez scenariusze testowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Dynamiczna interakcja z prototypami <ul style="list-style-type: none"> – Praca z prototypami i pomoc deweloperom w ich rozwijaniu • Ankiety i kwestionariusze <ul style="list-style-type: none"> – Zbieranie obserwacji i informacji zwrotnej – SUMI (Software Usability Measurement Inventory), WAMMI (Website Analysis and Measurement Inventory) – standaryzowane benchmarki

6.1.6 Wydajność

- **Zdolność** oprogramowania do **zapewnienia odpowiedniej efektywności** w działaniu, relatywnie do ilości zużytych zasobów
- Systemy o znaczeniu krytycznym muszą dostarczać swoje funkcje w ściśle określonym czasie
- Dla systemów czasu rzeczywistego (i innych) ważne jest **zużycie zasobów**.
- Najczęstsza przyczyna błędów wydajności: **błędy projektowe** (a więc trudne do usunięcia w późniejszych fazach testów).

Rodzaje testów wydajności	Metryki dla wydajności
<ul style="list-style-type: none"> • testowanie obciążenia • testowanie warunków skrajnych • testowanie skalowalności • testowanie wykorzystania zasobów • testowanie wytrzymałościowe • testowanie skokowe • testowanie niezawodności • testowanie z aktywnym tłem • testowanie punktu krytycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • % wykorzystania procesora w kluczowym czasie • dostępna pamięć (RAM, wirtualna) • top N aktywnych procesów • liczba przełączeń kontekstów na sekundę • długość kolejek (procesor, dysk) w danym czasie • czas podróży pakietu • czas prezentacji danych klientowi

6.1.7 Pielęgowalność

- Pielęgowalność to **łatwość modyfikowania oprogramowania**.
- Oprogramowanie się nie zużywa, ale staje się **przestarzałe**.
- **Testowanie pielęgowalności**
  - Zwykle nie przy pomocy skryptów testowych
  - Większość defektów jest **niewidoczna dla testowania dynamicznego**
  - Najlepiej sprawdzają się **techniki statyczne**

Podcharakterystyki pielęgowalności i problemy z nimi związane:

<ul style="list-style-type: none"> • Analizowalność - łatwość diagnozowania problemów<ul style="list-style-type: none"> – spaghetti code – brak dobrej dokumentacji – brak lub złe standardy/zalenia – abstrakcja kodu • Modyfikowalność - zdolność do wprowadzania zmian<ul style="list-style-type: none"> – brak kohezji – zły styl kodowania – kiepska dokumentacja	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilność - zdolność do unikania niespodziewanych efektów na skutek zmian<ul style="list-style-type: none"> – związanie – brak kohezji – jakość wymagań • Testowalność - łatwość walidacji po wprowadzonej zmianie<ul style="list-style-type: none"> – brak lub zła dokumentacja – brak komentarzy w kodzie – antywzorce projektowe – zła konwencja nazewnictwa – brak instrumentacji kodu
---	---

6.1.8 Przenaszalność

Przenaszalność to **łatwość, z jaką oprogramowanie może być przeniesione** między środowiskami.

Podcharakterystyki przenaszalności

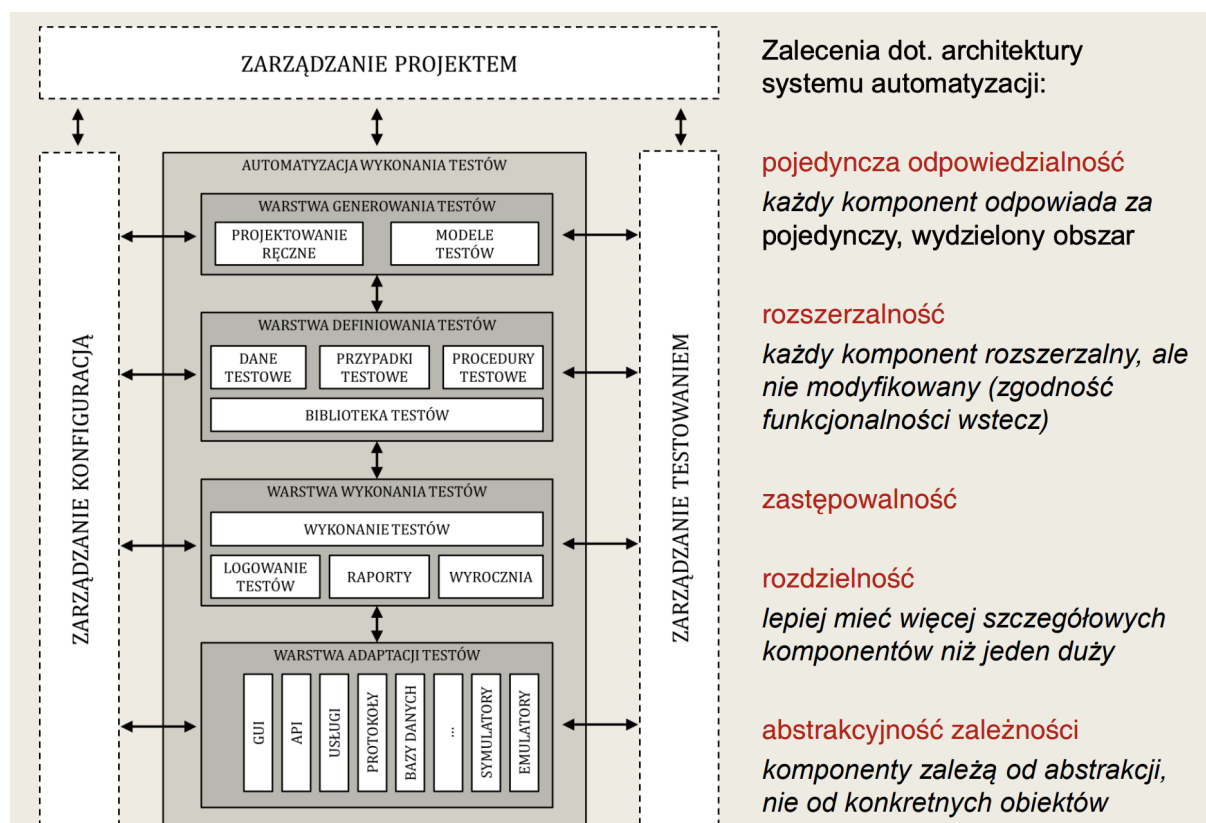
- **Adaptowalność** – zdolność do adaptacji w innym środowisku bez podejmowania akcji innych niż przewidziane w tym celu.
- **Zastępowalność**
- **Instalowalność**
- **Koegzystencja** – zdolność do współistnienia z innym, niezależnym oprogramowaniem dzielącym środowisko – np. „przywłaszczenie” standardowego skrótu klawiszowego lub kombinacji dla znaków specjalnych przez inny program

7 Automatyzacja testowania.

Efekt próbnika (probe effect) - niezamierzony wpływ na zachowanie systemu spowodowany pomiarami tego systemu. Narzędzie które wpływa na wynik testu nazywamy **inwazyjnym**.

7.1 Generyczna architektura automatyzacji testów

7.2 Automatyczna generacja danych testowych

- metoda losowa
- generacja z rozkładu prawdopodobieństwa
- generacja z modelu
- generacja na podstawie symbolicznego wykonania kodu
- generacja metodyczna (np. pair-wise)
- generacja na podstawie danych zewnętrznych

7.3 Techniki automatyzacji testów

Technika	Zalety	Wady
nagraj i odtwórz	stosowalne na poziomie GUI lub API, łatwe do konfiguracji i użycia, nie wymaga znajomości języków	trudne w utrzymaniu, problemy gdy potrzeba czasu na odpowiedź systemu
skrypty linearne	brak żmudnych i kosztownych przygotowań, znajomość programowania niekonieczna gdy skrypt tworzony automatycznie	koszt automatyzacji liniowy ze względu na liczbę skryptów; trudne i kosztowne w utrzymaniu
skrypty zorganizowane	redukcja kosztów utrzymania, zmniejszenie kosztu automatyzacji nowych testów	zwiększone koszty początkowe tworzenia reużywalnych skryptów; wymaga umiejętności programowania
data-driven testing	niski koszt dodania testu; nie wymaga znajomości programowania; tanie w utrzymaniu	ograniczona możliwość przeprowadzania testów negatywnych
keyword-driven testing	tanie w utrzymaniu; swoboda w tworzeniu testów	kosztowna implementacja słów kluczowych; trudność w doborze właściwych słów

7.4 Testowanie oparte na modelu (MBT)

- **Podstawowa idea:** ulepszyć jakość i efektywność projektu i implementacji testów przez:
  - projekt wyczerpującego modelu MBT, zwykle z użyciem narzędzi,
  - użycie modelu jako specyfikacji projektu testów, pozwalającego na automatyczną generację przypadków testowych z modelu
- **Rodzaje modeli:** strukturalne, behawioralne, danych.

Efektywność

- modelowanie ułatwia **komunikację** z interesariuszami
- **zrozumienie**
- **łatwiejsze zaangażowanie** interesariuszy modelem
- **łatwa identyfikacja „problematicznych” części systemu**
- **wczesna generacja i analiza przypadków testowych** - możliwe przed stworzeniem systemu

Wydajność

- **wczesne unikanie defektów** - weryfikacja wymagań
- **możliwe reużycie** artefaktów MBT
- **automatyzacja** - np. generacja testaliów
- **adaptacja do zmian** - różne suitey testów mogą być generowane z tego samego modelu
- **redukcja kosztów przy zmianie wymagań** - MBT pomaga zredukować koszty utrzymania gdy zmieniają się wymagania, bo model MBT dostarcza „single point of maintenance”

Kryteria wyboru testów	
Oparte na pokryciu	Inne
<ul style="list-style-type: none"> • Wymagania połączone z modelem - elementy modelu są połączone z wybranymi wymaganiami. Pełne pokrycie wymagań odpowiada zestawowi testów całkowicie pokrywających wybrany zbiór wymagań. • Elementy modelu MBT - bazuje na wewnętrznej strukturze modelu. Definiuje się elementy pokrycia, a testy powinny je pokrywać. • Oparte na danych - związane są z takimi technikami projektowania testów jak: <ul style="list-style-type: none"> – podział na klasy równoważności – analiza wartości brzegowych – testy kombinatoryczne (np. pair-wise) 	<ul style="list-style-type: none"> • Losowe - polega na losowym przechodzeniu przez model, wszystkie przejścia są równo prawdopodobne. W podejściu stochastycznym wybór oparty o rozkład prawdopodobieństwa. Model reprezentuje profil użycia (tzw. profil operacyjny). • Oparte na scenariuszu/wzorcu - scenariuszem może być use case lub scenariusz użycia; wzorzec = częściowo zdefiniowany scenariusz, który można zastosować do modelu MBT aby wyprowadzić jeden lub wiele testów. • Sterowane projektem - podejście oparte na dodatkowej informacji projektowej, która została dodana do modelu aby wspierać zarządzanie testami i/lub aby osiągnąć specyficzne cele testowe w projekcie.

8 Zarządzanie testowaniem.

- Zarządzanie strategicznie,
- Zarządzanie operacyjne,
- Zarządzanie zespołem testowym.

8.1 Testowanie oparte na ryzyku.

Ryzyko – możliwość (prawdopodobieństwo) wystąpienia negatywnego lub niepożądanego zdarzenia.

Poziom ryzyka – ważność ryzyka określona przez prawdopodobieństwo i wpływ; może być ilościowy lub jakościowy.

Zarządzanie ryzykiem - w podejściu opartym na ryzyku ryzyko jest podstawową bazą testów.

Identyfikacja ryzyka proces identyfikacji możliwych do wystąpienia ryzyk. Techniki identyfikacji ryzyka:	
<ul style="list-style-type: none"> • burza mózgów • listy kontrolne • historia awarii • wywiady eksperckie 	<ul style="list-style-type: none"> • szablony ryzyk • niezależna ocena • doświadczenie z poprzednich projektów

Analiza ryzyka	
proces oceny zidentyfikowanych ryzyk w celu oszacowania ich wpływu oraz prawdopodobieństwa wystąpienia	
Wyjście: lista ryzyk <ul style="list-style-type: none"> • przypisane poziomy/priorytety, • określenie zakresu testowania, • określenie metod zapobiegania ryzykom 	Szacowanie ilościowe analizy ryzyka to określenie kosztu materializacji ryzyka. Często trudne lub nie możliwe – wtedy stosuje się podejście jakościowe .
Łagodzenie ryzyka	
proces implementacji planów mających zapobiegać ryzyku. Metody łagodzenia ryzyka:	
<ul style="list-style-type: none"> • łagodzenie ryzyka przez podjęcie czynności prewencyjnych, • plany awaryjne mające na celu redukcję siły oddziaływania ryzyka. 	<ul style="list-style-type: none"> • transfer ryzyka, czyli przeniesienie ryzyka na stronę trzecią (np. ubezpieczyciela), • zignorowanie i zaakceptowanie ryzyka.
Podczas fazy łagodzenia ryzyka następuje priorytetyzacja testów wg poziomu ryzyka. Poziom ryzyka wpływa na zakres testowania.	
Kontrola (monitorowanie) ryzyka	
ciągła obserwacja aktualnego stanu systemu Przykładowe metryki zbierane w ramach procesu:	
<ul style="list-style-type: none"> • % pokrytych wymagań • % pokrytych funkcjonalności • % testów zdanych/nie zdanych • poziom zminimalizowanego i rezydualnego ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> • ryzyka w podziale na: <ul style="list-style-type: none"> – zminimalizowane (odpowiadające testy przeszły) – "w trakcie" (wykryto problemy) – niepokryte (nie uruchomiono testów)

8.1.1 Analiza ryzyka

Metody analizy ryzyka	
FMEA (Failure Mode and Effect Analysis) <ul style="list-style-type: none"> • Podejście do systematycznej identyfikacji możliwych awarii systemu • Awarie są priorytetyzowane wg: <ul style="list-style-type: none"> – konsekwencji ich wystąpień – prawdopodobieństwa (częstości) wystąpień – łatwości ich wykrycia • Cel FMEA: podjęcie akcji w celu eliminacji lub redukcji awarii, poczynając od najpoważniejszych 	FTA (Fault Tree Analysis) <ul style="list-style-type: none"> • Inaczej analiza drzewa usterek • Metoda analizy niezawodności, bezpieczeństwa i utrzymywalności • Dedukcyjna procedura używana w celu określenia różnych kombinacji awarii software'u, hardware'u i błędów ludzkich, które mogą wywołać niepożądane efekty na poziomie systemowym • Podejście top-down (od ogółu – awarii systemowej, do szczegółu – pojedynczych błędów na niskich poziomach). Podstawowe elementy to bramki logiczne.
QFD (Quality Function Deployment)	PRisMa (Product Risk Management) <ul style="list-style-type: none"> • prawdopodobieństwo i wpływ traktowane osobno, nie łącznie

POZIOM RYZYKA = PRAWDOPODOBIEŃSTWO * WPŁYW (biznesowy).

8.2 Biznesowa wartość testowania.

Model CoQ (Cost of (Poor) Quality) - model opisujący **koszty** związane z dostarczeniem produktu lub usługi o **niskiej jakości**. Rodzaje kosztów

Rodzaj kosztów	Powód ich ponoszenia
koszty zapobiegania	aby unikać defektów; dot. wymagań, planowania i zapewniania jakości, szkoleń (np. szkolenie deweloperów, aby pisany kod był lepszej jakości)
koszty wykrywania	aby wykrywać defekty; ponoszone nawet, gdy nie wykryjemy żadnych defektów (np. wydatki na analizę, projektowanie, implementację, niektóre koszty wykonania testów)
koszty wewnętrznego błędu	z powodu wykrycia awarii (np. pozostałe koszty wykonania testów, koszty re-testów, koszt naprawy defektu przez programistę)
koszty zewnętrznego błędu	z powodu niewykrycia awarii (np. koszty wsparcia technicznego, helpdesku, naprawy defektów polowych, kary umowne)

8.3 Planowanie testów.

8.3.1 Szacowanie

Szacowanie pozwala na lepszą **alokację zasobów** i lepszą **organizację** projektu. Jest podstawą do podjęcia decyzji o ograniczeniu zakresu projektu, jeśli estymowany koszt lub czas jest zbyt duży.

Szacowanie jest **trudne**. Problemy wynikają nie tylko z samej natury problemu, lecz także z tzw. **przyczyn politycznych**.

Rola szacowania

- określenie **pracochłonności** projektu
- określenie **kosztochłonności** projektu

Do szacowania można użyć analizy punktów testowych (Test Point Analysis) - TMap.

8.3.2 Dokumentacja

Cele dokumentowania	Rodzaje dokumentów
<ul style="list-style-type: none"> • opisanie obowiązujących w organizacji lub projekcie reguł, standardów, celów do osiągnięcia, stanowiących punkt odniesienia podczas prac projektowych • akceptowanie/zezwalanie/potwierdzanie wykonania określonych czynności • utrwalenie danych • pomoc w monitorowaniu i kontroli procesów • pomoc w opanowaniu złożoności projektów • mniej lub bardziej formalna platforma komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka testów – wysokopoziomowy opis zasad, podejść i głównych zadań organizacji dotyczących testowania. • Strategia testów – wysokopoziomowy opis poziomów testów do wykonania oraz testów w ramach tych poziomów dla organizacji lub programu. • Plan testów – opis zakresu, metod, zasobów i harmonogramu czynności testowych dla projektu. • Dziennik wykonania testów – zapis czynności testowych.

8.3.3 Metryki

Na podstawie metryk możemy:

- **mierzyć postęp** procesu testowego
- **obliczyć zwrot** z inwestycji (ROI), tzn. czy proces testowy daje pożądane korzyści
- **ocenić** i porównać różne możliwe **podejścia** do testowania
- **ocenić** i kontrolować **wydajność** procesu testowego
- **ocenić** i kontrolować **poprawę** procesu testowego
- **zbudować system „wczesnego ostrzegania”**
- **zbudować modele predykcyjne**
- porównywać proces z procesami **konkurencji**

Wymiary postępu testowania.

- Ryzyka, defekty, testy i pokrycie – **metryki ilościowe**
- Pewność – najbardziej subiektywna, często **jakościowa**; pomiar za pomocą ankiet, wywiadów, kwestionariuszy

$MTTF$ = Mean Time To Failure - średni czas do awarii

$MTTR$ = Mean Time To Repair - średni czas do naprawy

$MTBF$ = Mean Time Between Failures - średni czas między awariami

$$MTTF = \frac{\sum_{i=1}^N OK_i}{N}$$

$$MTTR = \frac{\sum_{i=1}^N R_i}{N}$$

$$MTBF = MTTF + MTTR$$

Wraz ze wzrostem dojrzałości oprogramowania wzrasta MTTF.

Przykłady metryk

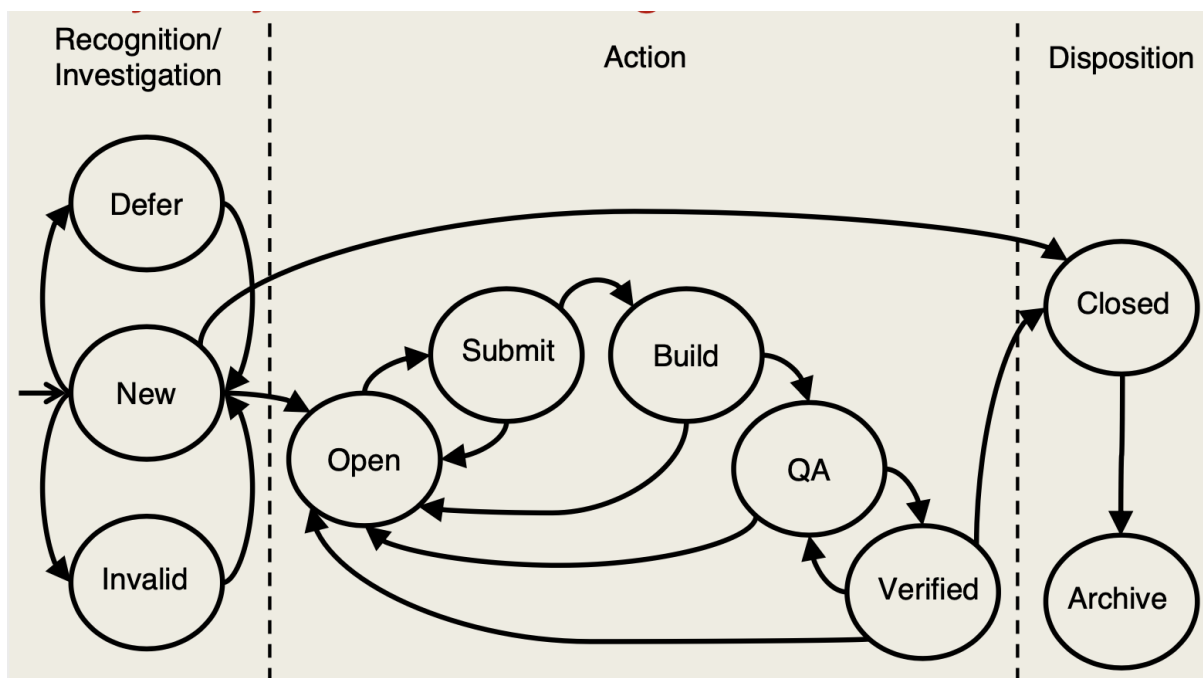
- Metryki **ryzyka produktowego** - pokrycie ryzyk
- Metryki **defektów** - MTTF, MTBF, analiza napraw, zgłoszonych defektów
- Metryki **przypadków testowych**
- Metryki **pokrycia** - stopień pokrycia wymagań, kodu, klas równoważności itd.
- Metryki **pewności** - stabilność, niezawodność, ocena klienta

8.4 Zarządzanie incydentami

8.4.1 IEEE 1044.

Cykl życia defektu wg IEEE 1044.

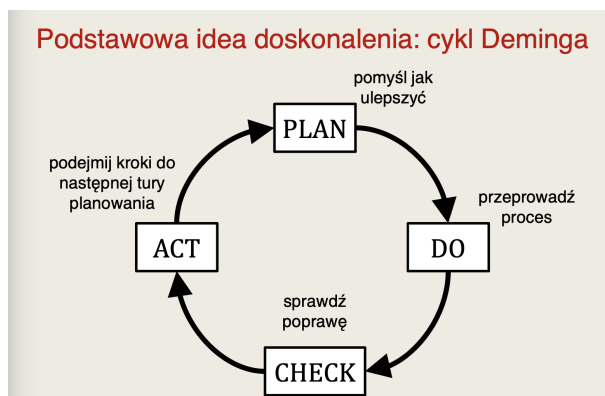
1. **Rozpoznanie (recognition)** – zaobserwowanie anomalii (incydent) wskazującej na potencjalny defekt – może nastąpić w dowolnej fazie cyklu życia oprogramowania
2. **Badanie (investigation)** – badanie incydentu; może wykryć powiązane problemy i zaproponować rozwiązania
3. **Działanie (action)** – możemy chcieć rozwiązać defekt lub podjąć akcje zapobiegania wystąpienia podobnych defektów w przyszłości; po rozwiązaniu muszą nastąpić testy regresji i testy potwierdzające; testy dotychczas blokowane przez defekt mogą zostać wykonane
4. **Dyspozycja (disposition)** – zbieranie dalszych informacji i przeniesienie defektu w stan końcowy

Krok	Czynności		
	rejestruj...	klasyfikuj...	identyfikuj wpływ...
Rozpoznanie	wspomagające informacje	na podstawie ważnych atrybutów	na podstawie postrzeganego wpływu
Badanie	zaktualizuj i dodaj dodatkowe informacje	zaktualizuj i dodaj klasyfikację na podst. ważnych atrybutów	aktualizuj na podstawie badania
Działanie	dodaj dane oparte o podjęte działanie	dodaj dane oparte o podjęte działanie	aktualizuj na podstawie działania
Dyspozycja	dodaj dane bazujące na dyspozycji	na podstawie dyspozycji	aktualizuj na podstawie dyspozycji

Atrybuty defektu wg IEEE 1044	Klasyfikacje wpływu defektu wg IEEE 1044
<p>zgłoszenie defektu pozwalające na podjęcie działania jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompletne - nie brakuje żadnych ważnych szczegółów, • zwięzłe - nie zawiera nieistotnych informacji, • precyzyjne - nie wprowadza czytelnika w błąd, • obiektywne - bazuje na faktach, nie atakuje nikogo. 	<ul style="list-style-type: none"> • dotkliwość (severity) • priorytet • wartość dla klienta • sukces misji (mission safety) • harmonogram projektu • koszt projektu • ryzyko projektu • jakość projektu • kwestie społeczne

8.4.2 Główne modele doskonalenia

- Test Maturity Model (TMM)
- Test Process Improvement (TPI, TPI Next)
- Critical Testing Processes (CTP)
- Systematic Test and Evaluation Process (STEP)
- Test Organization Maturity (TOM)
- Test Improvement Model (TIM)
- Software Quality Rank (SQR)
- TMap

Modele referencyjne

- procesu
  - (jednowymiarowa) ocena dojrzałości procesu
  - wskazują kolejność usprawnień

- **zawartości**
  - opisują ważne procesy software'owe i co powinno się z nimi robić
  - ale nie szeregują zadań w żadnej kolejności

9 Jakość oprogramowania.

	Zapewnianie jakości (QA)	Testowanie (QC)
Cel	Ulepszyć proces produkcji i testowania oprogramowania, aby defekty się nie pojawiały	Identyfikacja defektów po wyprodukowaniu produktu, a przed wydaniem do klienta
Jak?	Wdrożenie systemu zarządzania jakością; okresowe audyty	Znajdowanie i eliminowanie problemów z jakością aby wymagania klienta były spełnione
Co?	Zapobieganie problemom przez planowe i systematyczne działania	Wykorzystanie technik testowania do identyfikacji defektów
Odpowiedzialność	Wszyscy są odpowiedzialni	Zwykle zespół testerski
Przykład	Weryfikacja	Walidacja, testowanie
Techniki	Statistical Process Control	Statistical Quality Control
Jako narzędzie	QA to narzędzia zarządcze	QC to narzędzie korekcyjne

Przykłady aktywności QA.

- **definiowanie i implementacja procesów**
  - metodyka wytwarzania oprogramowania
  - zarządzanie projektami
  - zarządzanie konfiguracją
  - zarządzanie wymaganiami
  - metody pomiaru oprogramowania, szacowanie – projektowanie oprogramowania
  - proces testowy
- **identyfikacja słabych punktów** w procesach i ciągła poprawa procesów
- **przeprowadzanie audytów**
- **szkolenia**

9.0.1 Metryki oprogramowania

GQM - Goal-Question-Metric

- **Cel** - co chce osiągnąć klient?
- **Pytania** - scharakteryzowanie metody osiągnięcia celu
- **Metryki** - ilościowe odpowiedzi.

Miary wolumenowe kodu

- **LOC (Lines of Code)**
  - prosta, niezawodna, wspierana narzędziami metoda
  - problem: dokładny pomiar dopiero po implementacji
  - problem: nie mierzy tego, co program robi
- **FP (Function Points)**
  - mierzy tzw. punkty funkcyjne
  - zaleta: można mierzyć na etapie projektu
  - zaleta: pomiar niezależny od języka programowania – wada: bardziej skomplikowana metoda liczenia

Metryki złożoności strukturalnej

- **rozmiar** (LOC, FP)
- **złożoność cyklomatyczna** (stopień komplikacji kodu) [zalecane < 10]
- **złożoność Halsteada** (# operatorów i operandów); krytykowana!
- **przepływ informacji** (z i do modułu)
- **złożoność systemu** (dla pomiaru pielęgnalności)
- **metryki strukturalne dla OOP**
  - **WMC** (Weighted Methods defined per Class)
  - **DIT** (Depth of Inheritance Tree)
  - **NOC** (Number Of Children)
  - **CBO** (Coupling Between Objects)
  - **RFC** (Response For a Class)
  - **LCOM** (Lack Of Cohesion)

Metryki złożoności konceptualnej dotyczą trudności w zrozumieniu wymagań/kodu/itp.

Metryki złożoności obliczeniowej dotyczą złożoności obliczeń programu w trakcie jego wykonania.

Modele statyczne defektów

- Model fazowy.
- Modele zmian w kodzie.
- **Model Rayleigha** - opisuje rozkład znajdowania defektów w czasie.

Posiew defektów (fault seeding) – metoda sztucznego wprowadzania defektów do kodu w celu sprawdzenia efektywności istniejących testów; np **testowanie mutacyjne**.

Wstrzykiwanie defektów (fault injection) – metoda sztucznego wprowadzania defektów/wywoływania awarii, w celu sprawdzenia jak program radzi sobie z nietypowymi, błędnymi, „dziwnymi” sytuacjami.

Analiza mutacyjna – wykorzystanie testowania mutacyjnego jako modelu predykcyjnego defektów.